

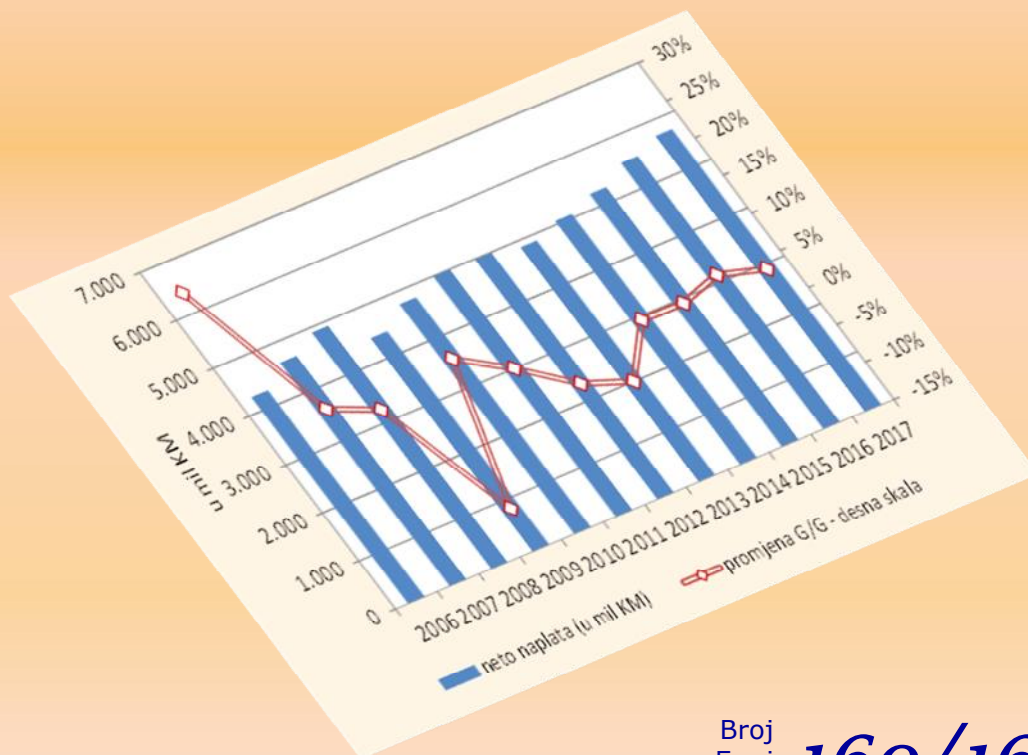
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno -
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора
Управе за индиректно опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМА Билтен

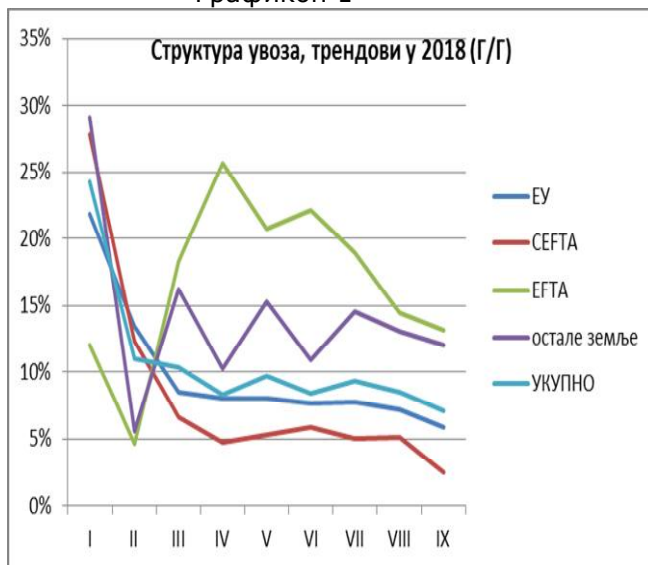

Broj
Број
Number **160/161**

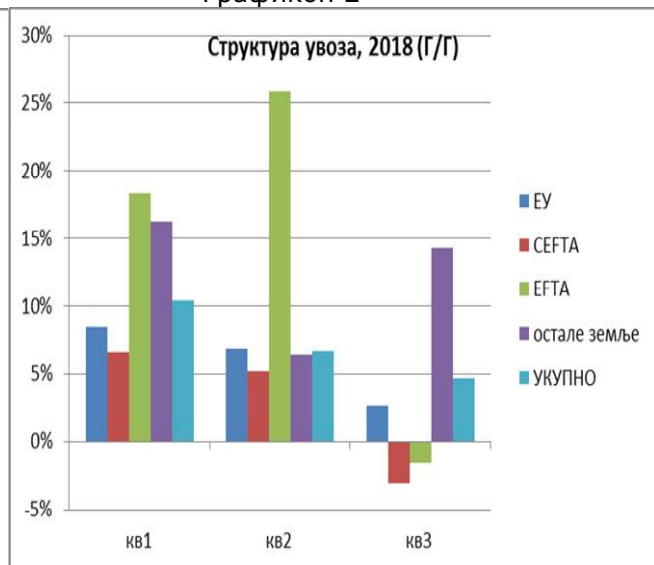
Уз овај двоброј

Приходи који се наплаћују при увозу (ПДВ, царине, акцизе, путарина) у бруто наплати чине 2/3 укупних прихода од индиректних пореза. Због снажне корелације увоза и поврата ПДВ-а кретање увоза је од великог значаја за нето наплату индиректних пореза, а тиме и за финансирање свих нивоа влада у БиХ. Пројекције прихода од царина зависе од кретања увоза из трећих земаља и увоза добара из ЕУ које су под царинским режимом. Ипак, посљедња фаза либерализације, која је подразумијевала примјену адаптираног Споразума о стабилизацији са ЕУ од 1.2.2017., није, сходно очекивањима, довела до пада прихода од царина, већ је, напротив, донијела раст од 8,4% у 2017, односно 7% за девет мјесеци 2018. Позитивни трендови су забиљежени и у наплати прихода од ПДВ-а и акциза на увоз (више у Билтену).

Графикон 1

Графикон 2

Извор: Агенција за статистику БиХ, властити израчун

И поред позитивних трендова у наплати увозних дажбина према подацима Агенције за статистику БиХ о увозу роба у периоду јануар – септембар 2018 уочава се значајно успоравање раста увоза из свих главних група земаља – трговинских партнера БиХ (Графикон 1). С друге стране, квартална анализа показује да је у трећем кварталу дошло до снажног раста увоза из трећих земаља (Графикон 2). Будући да је у трећем кварталу 2018. забиљежен највиши квартални раст прихода од царина у 2018. очигледно је да је снажан раст увоза из трећих земаља у цијелости неутрализовао успоравање увоза из ЕУ.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза у периоду 2018-2021

2

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

РЕВИДИРАНЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА У ПЕРИОДУ 2018-2021

I ПРЕТПОСТАВКЕ

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период 2018-2021 подразумевају основне (*baseline*) пројекције.

Претпоставке за израду пројекција су следеће:

- Прогнозе макроекономских показатеља Дирекције за економско планирање (ДЕП) за период 2018-2021 из септембра 2018;
- Измјене Закона о акцизама, у примјени од 1.2.2018.¹
- Наставак хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и примјена нове политике опорезивања резаног дувана²;
- Ефекти примјене адаптираног Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ (ССП), у примјени од 01.02.2017.³;
- Текући трендови у наплати прихода од индиректних пореза.

Политика акциза на дуван у 2018. утврђена је Законом о акцизама и Одлуком⁴ Управног одбора УИО. Политика акциза на дуван у периоду 2018-2019 подразумева континуирано годишње повећање специфичне акцизе на цигарете у висини од 0,15 КМ/паклици, утврђивање минималне акцизе на цигарете (минимално 60% просјечне пондерисане цијене цигарета) и усклађивање специфичне акцизе на резани дуван са акцизом на цигарете (минимално 80% минималне акцизе на цигарете). Очекује се да ће се минимална акциза на цигарете у ЕУ за све цјеновне категорије цигарета достићи 2019.године.

II ТЕКУЋИ ТРЕНДОВИ НАПЛАТЕ

2.1. Укупна наплата

Према прелиминарном извјештају УИО о готовинском току на ЈР у септембру је наплаћено 677,3 мил КМ бруто прихода од индиректних пореза, што представља повећање од 35,6 мил КМ у односу на септембар 2017. Због повећаних исплата поврата нето ефекти наплате прихода од индиректних пореза износили су 26,5 мил КМ. На нивоу девет мјесеци 2018. бруто наплата прихода од индиректних пореза је била већа за 401,3 мил КМ или за 7,7% у односу на исти период 2017. Истовремено су поврати повећани за 92,3 мил КМ или за 9,9%. У коначници, за девет мјесеци је наплаћено 309 мил КМ нето прихода више него у истом периоду 2017, што представља раст од 7,2%. Квартално поређење наплате у 2018. са наплатом у 2017. показује позитиван тренд, што је и очекивано, будући да наплата прихода од индиректних пореза у 2018. укључује и ефекте измјена Закона о акцизама које се примјењују од 1.2.2018. Ипак, квартална анализа показује успоравање наплате индиректних

¹ Службени гласник БиХ бр. 91/2017

² Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

³ С обзиром на формални почетак примјене и проблеме у почетној фази имплементацији адаптација ССП се одразила на приходе од царина само у првом кварталу 2018.

⁴ Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2018.годину (Службени гласник БиХ бр. 84/2017).

пореза (Графикон 1). У првом кварталу је остварен раст прихода од 10,7%, у другом 8,9%, а у трећем скромних 2,9%.

Графикон 1

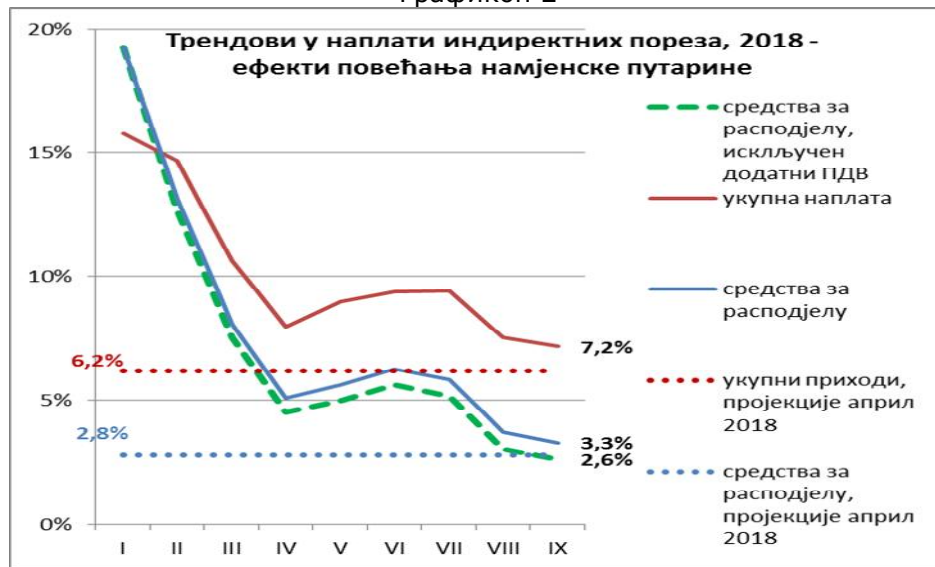
Да би се у сврху анализе осигурала упоредивост наплате прихода од индиректних пореза у 2018. са наплатом у 2017. потребно је у цијелости искључити наплату намјенске путарине, с обзиром на чињеницу да се скоро сви ефекти измјена Закона о акцизама (у примјени од 1.2.2018.) односе на намјенску путарину⁵. Износ прихода након искључивања намјенске путарине представља трансфере прихода према буџетима институција БиХ, ентитета и Дистрикта ("средства за распоdjелу").

Након искључивања наплате намјенске путарине из износа укупно наплаћених индиректних пореза у 2017. и 2018. раст средстава за распоdjелу у периоду јануар - септембар 2018. у односу на исти период 2017. је износио 3,3%, што је 0,5 процентних поена више у односу на годишње пројекције Одјељења из априла 2018 (Графикон 2).

Будући да ефекти измјена Закона о акцизама укључују и износ ПДВ-а који је наплаћен на додатну намјенску путарину искључивањем тог ефекта стопа раста средстава за распоdjелу износила је 2,6%. Стога, може се закључити да су измјене Закона о акцизама донијеле 4,6 процентна поена раста прихода од индиректних пореза.

⁵ Измјенама Закона о акцизама предвиђено је и повећање акциза на лож-уље. Анализа структуре деривата нафте на које се плаћају дажбине за шест мјесеци показала је да је раст прихода од акциза на лож-уље из увоза у цијелости анулиран падом наплаћених акциза на лож-уље произведено у БиХ.

Графикон 2

2.2. Наплата по врстама прихода

Анализа наплате по врстама прихода извршена је на бази структуре прихода која обухвата усклађене⁶ приходе од индиректних пореза који су наплаћени готовински у периоду јануар – септембар 2018, као и приходе који су наплаћени компензацијом обавеза потраживањима из индиректних пореза. Наведени аналитички приступ је био нужан због све учесталије компензације обавеза за акцизе на нафтне деривате и обавеза за путарину потраживањима по основу ПДВ-а (порески кредит) током 2018. С обзиром да се ради о значајним износима, кориштењем само готовинског тока прихода наплата акциза би се неоправдано умањила, док би се, с друге стране, наплата ПДВ-а неоправдано повећала за износ прихода који су компензовани. Након корекције прихода за износ компензације највећи номинални ефекти су остварени у наплати путарина (177,9 мил КМ), потом, ПДВ-а (117,7 мил КМ) и царина (13,7 мил КМ). С друге стране, пад прихода од акциза је износио 9,5 мил КМ.

Царине

Позитивни трендови у наплати прихода од царина трају девет квартала у континуитету, почевши од јула 2016., што представља изненађење, имајући у виду процјене фискалних губитака због примјене адаптираног ССП са ЕУ. Први квартал 2018. је донио раст прихода од 7,2%, други 5,9%, а трећи 7,8%. Континуирани пораст прихода од царина резултат је раста увоза из ЕУ, у дијелу роба које су остале под царинским режимом, увоза из азијских земаља, те опоравка увоза из Русије⁷.

⁶ Анализа не укључује 29,4 мил КМ неусклађених прихода.

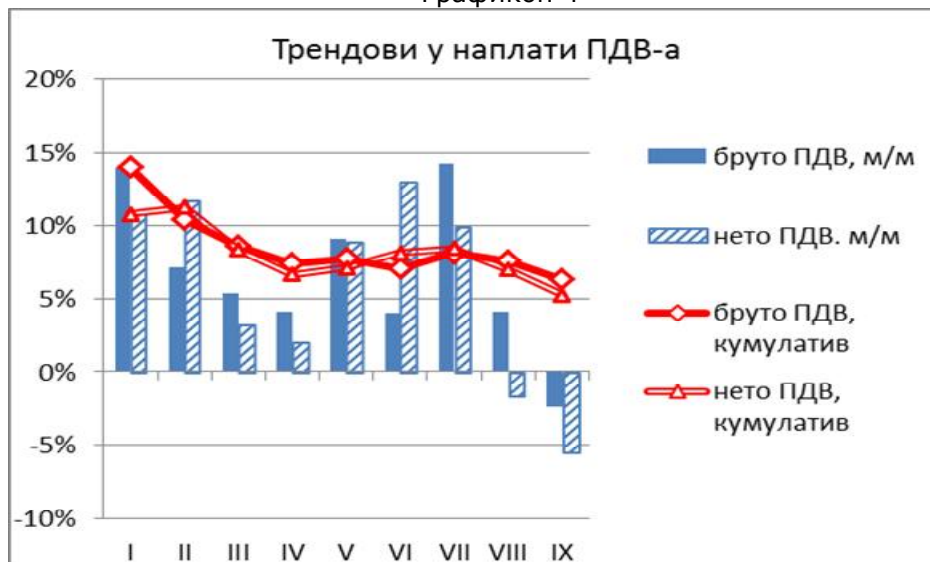
⁷ Према подацима Агенције за статистику БиХ у периоду јануар – август 2018. увоз из азијских земаља је повећан је за 10,7%, при чему је увоз из Кине растао по стопи од 13,4%. Исто тако, забиљежен је снажан раст увоза из Русије од 28,7% и ЕУ од 6,7%. Извор: www.bhas.ba.

Графикон 3

ПДВ

Наплату нето прихода од ПДВ-а у периоду јануар - септембар 2018 одликују високе стопе раста. У првом кварталу високе стопе раста нето ПДВ-а дијелом су резултат одлагања исплата поврата због увођења новог ПДВ *software-a*. На високе стопе раста утицало је и повећање намјенске путарине и компензације обавеза за акцизе/путарину ПДВ кредитом. У трећем кварталу је дошло до успоравања раста због растућих исплата поврата, поготово у августу и септембру, када је забиљежен пад наплате ПДВ-а од -1,6% и -5,5%, респективно. Лошија наплата нето ПДВ-а у трећем кварталу довела је до успоравања кумулативне стопе раста нето ПДВ-а, која се задржала на 5,2%.

Графикон 4

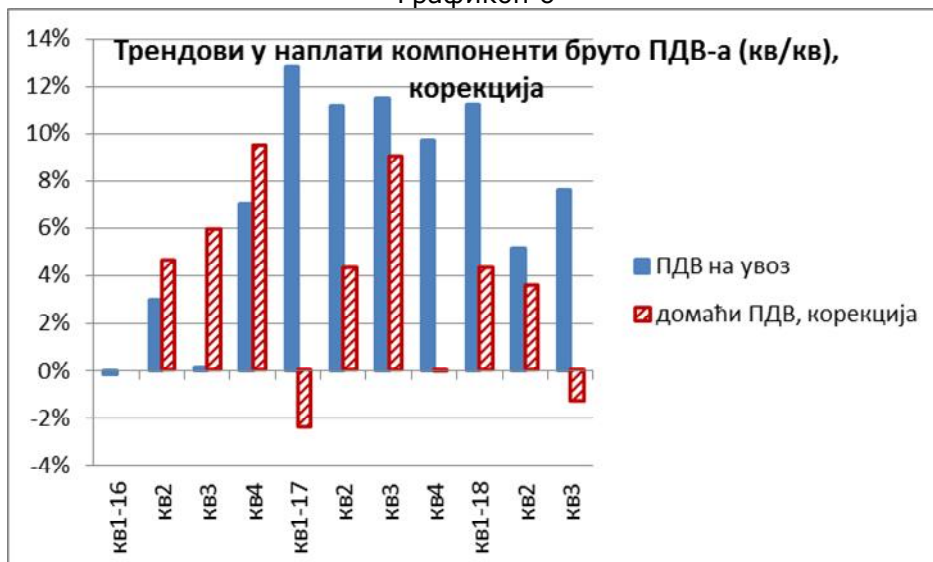
Квартална поређења након корекција наплате због компензације обавезама за акцизе на деривате нафте и путарину из ПДВ кредита показују негативан раст у трећем кварталу (Графикон 5). У првом кварталу је остварен раст нето ПДВ-а од 8%, у другом 6,5%, док је у трећем кварталу 2018. остварен пад од 0,8%. Након усклађивања неусклађених прихода може се очекивати анулирање дефицита нето ПДВ-а из трећег квартала и благи раст кумулативне стопе.

Графикон 5

Анализа компоненти бруто ПДВ-а указује на позитивна кретања код ПДВ-а на увоз, док је код домаћег ПДВ-а, након извршене корекције, присутан силазни тренд. У периоду јануар – септембар 2018 ПДВ на увоз је растао по стопи од 7,8%, а домаћи ПДВ по стопи од 2%.

Графикон 6

Квартална анализа показује константно високе стопе раста ПДВ-а на увоз од 11,2% у првом кварталу, 5,1% у другом кварталу и 7,6% у трећем кварталу 2018. (Графикон 6). С друге стране, након раста домаћег ПДВ-а у првом и другом кварталу од 4,3% и 3,6% у трећем кварталу је забиљежен пад наплате од 1,3%. Након усклађивања неусклађених прихода може се очекивати анулирање дефицита домаћег ПДВ-а из трећег квартала.

Исплате поврата ПДВ-а у септембру 2018 су веће за 11,8% него у истом мјесецу 2017., што је кумулативну стопу раста поврата повећало на 9,5%. На нивоу девет мјесеци 2018. обвезницима је исплаћено 116 мил КМ више него у истом периоду 2017, док је међународним организацијама и пројектима враћено ПДВ-а 24,4 мил КМ мање него за девет мјесеци 2017. Квартална анализа исплата поврата ПДВ-а показује умјерен раст од 9,3% у првом кварталу, незнатан пад од 0,3% у другом кварталу, док је у трећем кварталу забиљежен снажан раст од 20,2% (Графикон 7).

Графикон 7

Акцизе и путарина

Наплата прихода од акциза⁸ у периоду јануар – септембар 2018 показује оштар пад у односу на високих почетних 20% раста у јануару, који је дијелом био генерисан повећаном набавом деривата нафте пред повећање малопродајних цијена након почетка примјене измјена Закона о акцизама. Приходи од акциза су се опоравили половином године, да би у посљедња три мјесеца био забиљежен пад. Негативни трендови у мјесечној наплати су кумулативну наплату довели у негативну зону раста, те је за девет мјесеци забиљежан пад од 0,8%.

Квартални трендови укупне наплате акциза показују оштар силазни тренд. Позитивна наплата је остварена само у првом кварталу када је забиљежен раст од 6,4%. Већ у другом кварталу долази до погоршања, а износ наплаћених прихода од акциза премашио је наплату у истом кварталу 2017. само за 2,3%. Погоршање у наплати акциза ескалирало је у трећем кварталу када је забиљежен пад од 8,8% (Графикон 8).

⁸ Анализа наплате укупних акциза, акциза на деривате нафте и путарине је извршена након корекције навихе за износ прихода наплаћених компензацијом са ПДВ кредитом.

Графикон 8

Наплата укупних прихода од акциза је детерминисана наплатом акциза на дуванске прерађевине, будући да оне имају највећи удио у наплаћаним акцизима. У првом кварталу 2018. остварен је раст акциза од 9,6% у односу на исти квартал 2017. (Графикон 9).

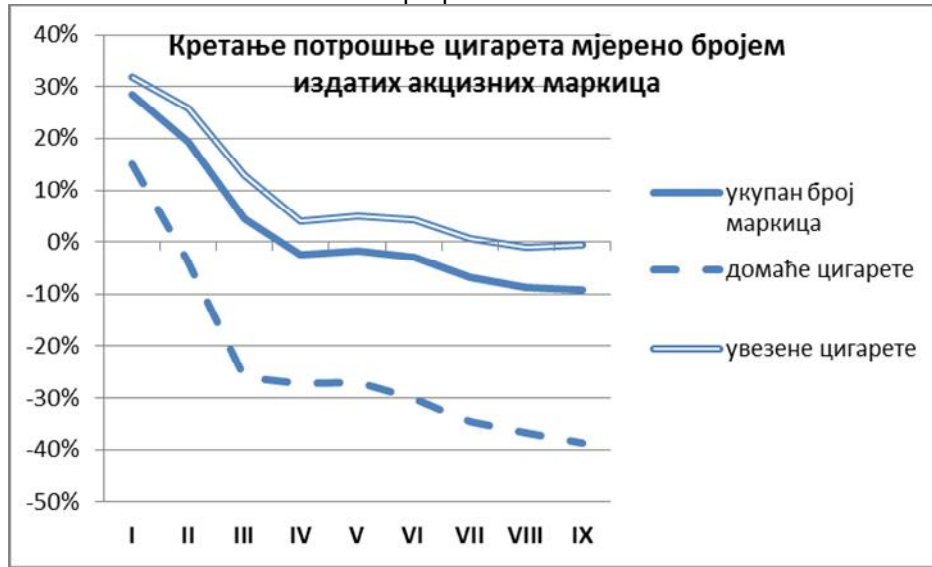
Графикон 9

Разлог је одлагање повећања малопродајних цијена цигарета које је било уобичајено у ранијим годинама након повећања акциза на цигарете почетком године. Одлагање преваљивања додатног пореског терета на малопродајне цијене је донијело раст продаје цигарета, а тиме и повећање прихода. Међутим, период у којем су дуванске компаније сносиле већину додатног пореског терета на терет своје добити је трајало краће него у 2017. години. Пад потрошње мјерен бројем издатих акцизних маркица код домаћих цигарета је ескалирао већ у марту, да би се током године констатно погоршавао. Евидентно је да је

домаћа дуванска индустрија изгубила чак 38,8% продаје за девет мјесеци 2018. (Графикон 10). С друге стране, позитивни трендови у потрошњи увозних цигарета из првих мјесеци су настављени и у другом кварталу, али са нижим стопама раста, чиме су компензовани губици акциза на домаћим цигаретама. Међутим, у трећем кварталу је значајно смањено повлачење акцизних маркица од стране увозника, тако да је на нивоу девет мјесеци продаја, изражена бројем издатих акцизних маркица, била 0,6% мања него у истом периоду 2017. Наведени трендови су резултовали падом прихода од акциза у трећем кварталу од 15,8%.

Графикон 10

У структури наплаћених прихода од акциза на деривате нафте 6,2% је наплаћено компензацијом из потраживања по основу ПДВ кредита, а остало готовинским уплатама.

Графикон 11

У периоду јануар – септембар 2018 приходи од акциза на деривате нафте су повећани за 1,5%. У првом кварталу остварен је раст прихода од 2,2%, у другом су приходи били на нивоу истог квартала 2017, а у трећем је остварен раст од 1,5% (Графикон 11). Очекивало се да ће кумулативни негативни ефекат повећања пореза на деривате нафте, након посљедних измјена Закона о акцизама, и раста цијена нафте на свјетском тржишту довести до пада потрошње деривата у БиХ, а тиме наплате прихода од акциза. Анализа структуре деривата за првих шест мјесеци је показала раст количина увезеног дизела, а пад потрошње бензина. Забиљежен је и енорман раст количина керозина од 58%, те снажни пад количина лож-уља од 30%. Наведена кретања се могу објаснити пореском атрактивношћу керозина на којег се не плаћа путарина, додатним опорезивањем лож-уља након 1.2.2018. и појачаним контролама кориштења лож-уља од стране УИО и ентитетских инспекција. Потребно је имати у виду да подаци о структури деривата нафте не морају одговарати у цијелости потрошњи, будући да се ради о увезеним, а не продатим количинама деривата нафте.

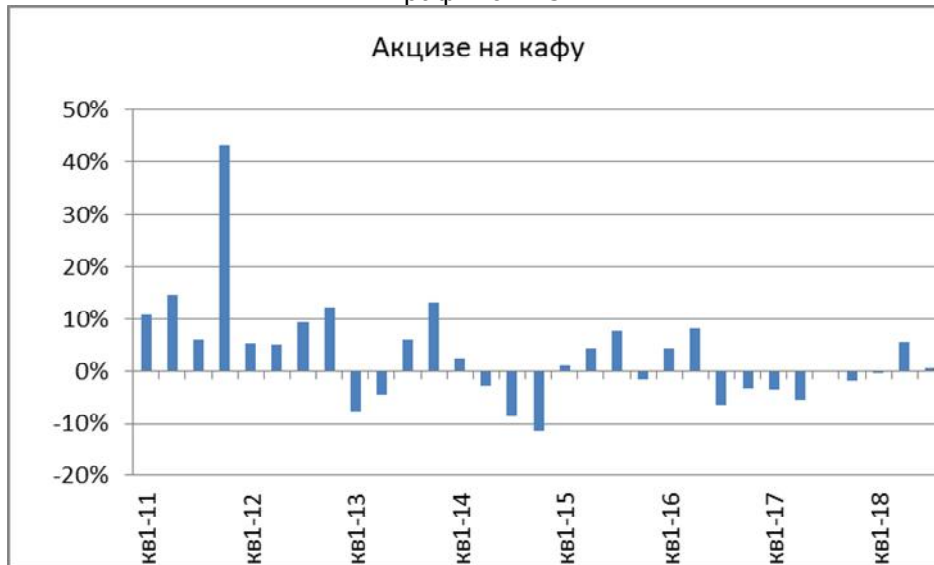
Снажан раст прихода од путарине у 2018. је очекиван због повећања стопе намјенске путарине од 1.2.2018. Кумулативна стопа раста прихода од путарине у периоду јануар – септембар 2018 износи 62,7%. С обзиром да се додатна намјенска путарина наплаћује од фебруара, а на домаће деривате темељем акцизне пријаве од марта, стопа раста прихода од путарине у првом кварталу је износила 46,4%, да би у другом и трећем кварталу биле остварене врло високе стопе раста од 69,4% и 68,2% (Графикон 12). Чињеница да су стопе раста изнад повећања пореског оптерећења се може објаснити растом увезених количина дизела и увођењем плаћања путарине на течни нафтни гас од 1.2.2018.

Графикон 12

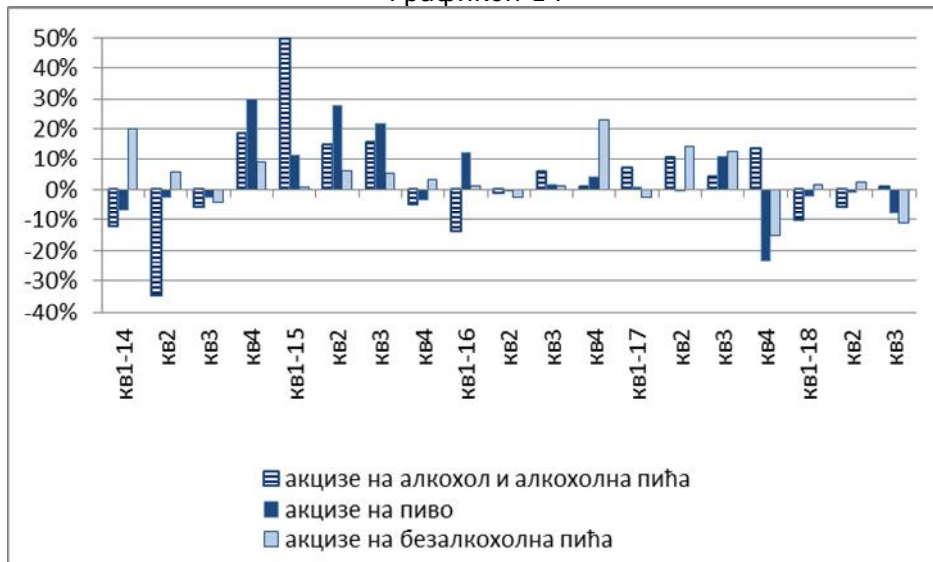
Наплата акциза на кафу у периоду јануар – септембар 2018 је била већа за 2% у односу на наплату у истом периоду 2017. Квартална анализа показује да је у првом кварталу остварен минимални пад прихода од 0,3%, да би у другом и трећем кварталу био остварен раст од 5,6% и 0,6%, респективно, што представља позитиван тренд након седам узастопних квартала са падом прихода (Графикон 13).

Графикон 13

У септембру су настављени позитивни трендови у наплати прихода од акциза на алкохол и алкохолна пића, што је ублажило досадашње негативне трендове, док су, на другој страни, погоршани трендови у наплати акциза на пиво и безалкохолна пића. При томе су се приходи од акциза на увозна пива ипак задржали у позитивној зони раста од 2,6%, док кумулативни пад прихода од акциза на домаћа пива износи 15,5%. Квартална анализа указује на значајно погоршање наплате акциза на пиво и безалкохолна пића у трећем кварталу, док, с друге стране, наплата акциза на алкохол и алкохолна пића, након негативног раста у првом дијелу године, у трећем кварталу прелази у позитивну зону раста (Графикон 14).

Графикон 14

III РЕВИДИРАНЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА (2018-2021), ОКТОБАР 2018

Табела 1: Ревидиране пројекције (2018-2021)

Врста прихода (нето)	у мил КМ					Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција				2018	2019	2020	2021
	2017	2018	2019	2020	2021				
ПДВ	3.576,1	3.758,8	3.872,7	3.990,4	4.120,0	5,1%	3,0%	3,0%	3,2%
Акцизе	1.464,8	1.436,8	1.439,3	1.469,1	1.502,1	-1,9%	0,2%	2,1%	2,2%
Царине	269,1	287,0	304,5	321,8	340,5	6,6%	6,1%	5,7%	5,8%
Путарина	382,5	620,2	647,6	656,7	667,2	62,1%	4,4%	1,4%	1,6%
Остало	33,4	39,7	40,1	40,5	40,9	18,9%	1,0%	1,0%	1,0%
УКУПНО	5.726,0	6.142,6	6.304,3	6.478,6	6.670,7	7,3%	2,6%	2,8%	3,0%
Путарина (0,25 КМ/л)	-152,8	-383,8	-404,8	-410,4	-417,0	151,2%	5,5%	1,4%	1,6%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	5.573,2	5.758,8	5.899,5	6.068,1	6.253,7	3,3%	2,4%	2,9%	3,1%

Напомене:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте

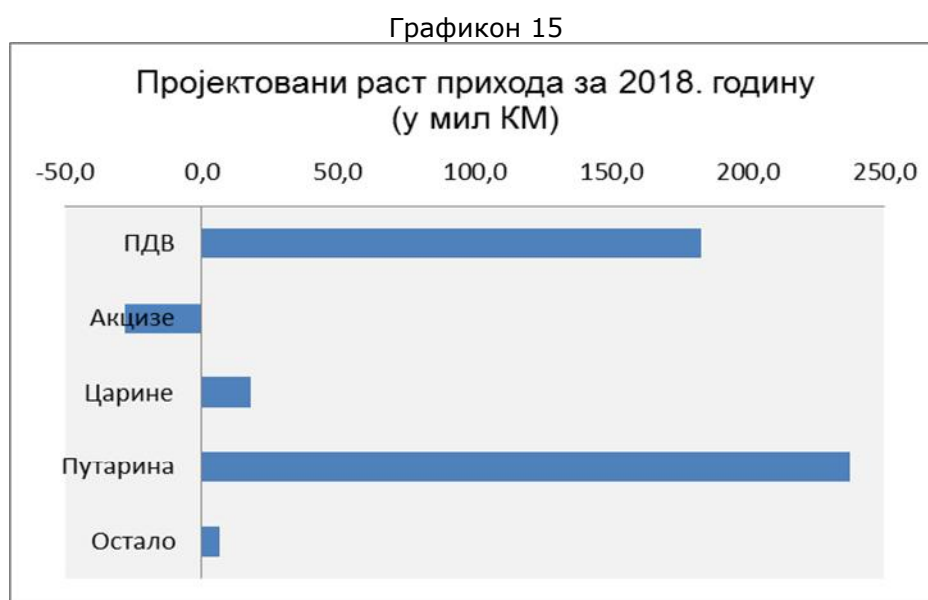
**) Износ намјенске путарине која ће се расподијелити корисницима у 2018. години према одредбама Закона о измјенама и допунама Закона о уплатама на Јединствени рачун и расподјели прихода⁹ не одговара у потпуности износу пројектоване намјенске путарине приказаном у Табели 1 (383,8 мил КМ) због примјене новог модела расподјеле прикупљене намјенске путарине од 1.2.2018. према којем се расподјела не врши на дневној бази, него накнадно, по завршетку мјесеца за претходни мјесец на темељу прелиминарног/коначног извјештаја УИО о наплаћеним приходима по врстама. Расподјела намјенске путарине од 0,10 КМ/литар деривата по старом моделу дневне расподјеле окончана је 31.1.2018., а расподјела намјенске путарине од 0,25 КМ/литар деривата ентитетима и Брчко Дистрикту према новом моделу започела је тек у марту 2018.⁹ Службени гласник БиХ бр. 91/17

3.1. Пројекције за 2018. годину

Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, **пројекције прихода од индиректних пореза израђене су на готовинској основи** у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.¹⁰

На основу трендова наплате прихода, годишњих макроекономских пројекција и процјена ефеката измјене Закона о акцизама и примјене адаптираног ССП, пројектована нето наплата прихода од индиректних пореза за 2018. годину износи 6.142,6 мил КМ што је за 7,3% више него у 2017. години.

Графикон 15. приказује учешће појединих врста прихода у пројектованом апсолутном расту укупних прихода (у мил КМ). Највећи допринос пројектованом расту прихода од 416,6 мил КМ имају приходи од путарине (237,7 мил КМ), односно намјенске путарине због примјене виших стопа од 1.2.2018. године. Након тога слиједе приходи од ПДВ-а, за које је предвиђен раст од 182,7 мил КМ. Царине и остали приходи немају значајно учешће у планираном расту прихода, док акцизе имају негативне ефекте (-28,0 мил КМ).

Царине

Пројекција прихода од царина за 2018. годину износи 287,0 мил КМ, а заснована је на текућим трендовима наплате и пројекцијама раста увоза.

ПДВ

Пројекција прихода од ПДВ-а за 2018. годину износи 3.758,8 мил КМ, што је за 5,1% више од наплате у претходној години. Пројектована стопа раста годишње наплате је за чак 3,1 п.п. нижа од остварене стопе раста нето ПДВ-а у првом полугодишту због негативних трендова

¹⁰ До мјесеца августа забиљежена је компензација обавеза за акцизе на нафтне деривате и обавеза за путарину потраживањима по основу ПДВ-а у износима 23,4 мил КМ и 4,5 мил КМ респективно.

наплате у августу и септембру. Снажне стопе раста ПДВ-а на самом почетку године су великим дијелом биле узроковане једнократним ефектима.¹¹

Акцизе и путарина

Пројектовани износ укупних прихода од акциза у 2018. години износи 1.436,8 мил КМ. Након дугогодишњег раста прихода од акциза (изузетак је пад у 2013. години) у 2018. години је планиран њихов пад од 1,9%. Пад прихода планиран је за све категорије акциза изузев прихода од акциза на кафу који имају незнатан пондер у укупним приходима од акциза.

Приходи од акциза на дуван

Пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине прате текуће и историјске трендове, имајући у виду да њихово кретање зависи од пословних политика 3-4 велике компаније из дуванске индустрије. У четвртом кварталу се очекује погоршање трендова имајући у виду да је донесена одлука о новом повећању пореза на цигарете и дуван за пушење од 1.1.2019. Повлачење акцизних маркица током 2018 показало је озбиљна помјерања и нови преустрој на тржишту дуванских прерађевина у смислу оштрог пада удјела домаћих брендова и значајног раста удјела страних брендова. Међутим, због успоравања раста опорезиве потрошње и раста црног тржишта повећање удјела страних брендова није довољно да би се у цијелости компензовали губици на домаћим брендovima, те се у 2018. години очекује пад прихода од 1%.

Приходи од акциза на нафту

Снажан раст акциза на нафту на самом почетку године последица је повећане потражње за дериватима нафте пред почетак примјене већих пореза на деривате нафте 1.2.2018. Иако се очекивало да ће повећање фискалног оптерећења на деривате нафте и раст цијена нафте на свјетском тржишту довести до пада потрошње деривата у БиХ, подаци за 6 мјесеци показују благи раст укупних количина деривата.¹² Обзиром да су пројекције израђене на готовинској основи, упркос пројектованој стагнацији основице за акцизе на нафту на нивоу године (у односу на 2017.г.), за ову категорију акциза планиран је пад наплате у 2018.г. (-3,3%) због учестале праксе компензације обавеза за акцизе на нафтне деривате потраживањима по основу ПДВ-а у 2018. години. Кумулатив компензације обавеза до мјесеца августа износио је 23,4 мил КМ¹³, а због непознаница у погледу начина измирења обавеза акцизе на домаћу нафту и нафтне деривате до краја године нису пројектовани значајнији износи пребијања обавеза. Евентуалне погрешке у процјенама пребијања обавеза до краја године могу се одразити на одступања наплате и пројекција по врстама прихода, али не на укупну наплату индиректних пореза.

Остале категорије акциза

У складу са текућим трендовима наплате и пројекцијама ДЕП-а пројектоване су остале категорије акциза (безалкохолна пића, кафа, алкохол и пиво). Обзиром на њихово незнатно учешће у приходима од акциза, њихово кретање нема значајнијег утицаја на динамику укупних прихода од акциза.

¹¹ Више у дијелу 2.2. Наплата по врстама прихода, дио ПДВ

¹² Динамика количина деривата по категоријама доступна у дијелу 2.2. Наплата по врстама прихода, дио Акцизе и путарина

¹³ У вријеме израде пројекција доступни су коначни подаци о наплати прихода по врстама до мјесеца августа 2018 и прелиминарни извјештај за мјесец септембар. Само у коначним извјештајима су доступне су информације о компензацијама износа обавеза акциза и путарине по основу потраживања из ПДВ-а.

Путарина

Пројекција прихода од путарине за 2018. годину укључује ефекте измјена Закона о акцизама од 1.2.2018. године и износи 620,2 мил КМ што је за чак 62,1% више од наплате путарине у 2017. години. Раст прихода односи се само на намјенску путарину за изградњу аутопутева и изградњу и реконструкцију других путева (раст 231,0 мил КМ), док је код путарине која се наплаћује по стопи 0,15 КМ/л и која подлијеже редовној расподјели са Јединственог рачуна УИО планиран раст од свега 6,7 мил КМ. Као и у случају акциза на нафту, пројекција је израђена на готовинској основи и није коригована за износ остварене компензације обавезе за путарину по основу потраживања из ПДВ-а. На основу доступних података до августа 2018, компензација обавеза је евидентирана једино у мјесецу априлу (путарина 0,15 КМ/л, у износу 4,5 мил КМ), а пројекција прихода од путарине је заснована на претпоставци да се више неће понављати до краја 2018. године. Као и у случају акциза на нафту, евентуалне погрешке у процјенама пребијања обавеза до краја године могу се одразити на одступања наплате и пројекција по врстама прихода, али не на укупну наплату индиректних пореза.

3.2. Пројекције за 2019-2021

Пројектоване стопе раста прихода за 2019., 2020., и 2021. годину износе 2,6%, 2,8% и 3,0% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2018. годину, те ефектима измјена политика у области акциза на деривате нафте и путарине. Као и у случају 2018., године пројекције су израђене на готовинској основи. Пројектовани износи пребијања обавеза за акцизе и путарину и потраживања по основу ПДВ-а у периоду 2019-2021 сразмјерни су пројектованим износима 2018. године, а евентуалне грешке у процјенама могу се одразити на одступања наплате од пројекција по врстама прихода, а не на укупну наплату индиректних пореза.

Графикон 16

Највећи генератор суфицита прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његово значајно учешће у приходима, те планираним стабилним стопама раста. У све три наведене године приходи од ПДВ-а генеришу преко двије трећине апсолутног годишњег пројектованог раста прихода (Графикон 16).

Пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине за 2019. темеље се на расту специфичне акцизе на ниво од 1,65 КМ/паклици. Уколико се ново додатно пореско оптерећење (акциза + ПДВ) превали у цијелости на малопродајне цијене укупан износ акциза садржан у малопродајним цијенама свих брендова цигарета би требао бити виши од законом прописаног плафона од 176 КМ/1000 ком (или 3,52 КМ/паклици). Тиме би се процес хармонизације пореског оптерећења цигарета са важећим стандардом ЕУ (90 ЕУР/1000 ком) окончао у 2019. Ново повећање акциза у 2019. донијеће даље погоршање на тржишту цигарета, јачање црног тржишта и ерозију прихода. Важан фактор раста црног тржишта дуванских прерађевина, а тиме и наплате прихода од акциза, биће и политика опорезивања дуванских прерађевина у земљама у окружењу. Окончање процеса хармонизације би у 2020. и 2021. требало довести до стабилизације тржишта и, посљедично, раста прихода од акциза у складу пројекцијама раста потрошње и дохотка. Полазећи од наведених претпоставки у 2019. се очекује пад прихода од акциза од 1%, а у 2020. и 2021. раст од 2,6% и 2,8% респективно.

Графикон 17

Приходи од путарине не доприносе значајно пројектованом апсолутном расту прихода у периоду 2019-2021. године, због исцрпљивања ефеката раста пореских стопа. Нешто већи раст је планиран једино у 2019. години (27,4 мил КМ), јер виша стопа намјенске путарине није била у примјени од самог почетка 2018. године (Графикон 17).

IV РАЗЛИКЕ У ОДНОСУ НА АПРИЛСКЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ

4.1. Пројекције за 2018. годину

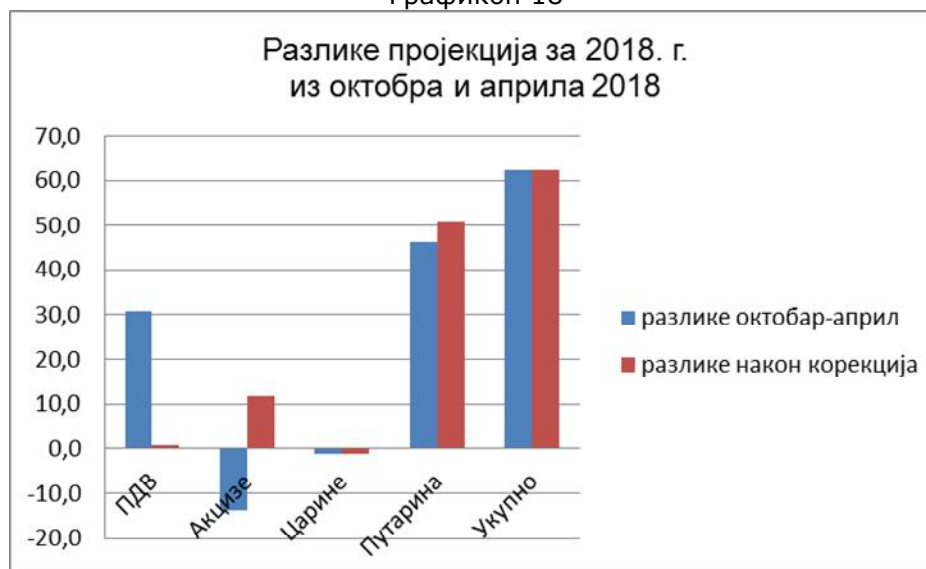
Пројекције за 2018. годину ревидиране су за +62,2 мил КМ. Ревизија навише је извршена на приходима од ПДВ-а (+30,8 мил КМ) и путарини (46,3 мил КМ), а наниже на приходима од акциза (-13,7 мил КМ) и царина (-1,2 мил КМ).

Приликом поређења треба имати у виду да у априлским пројекцијама није узета у обзир корекција прихода по врстама због пребијања обавеза акциза и путарине и потраживања из ПДВ-а, обзиром да је та пракса започела у марту 2018.¹⁴

Поређење пројекција из октобра и априла 2018.г. након корекција компензације обавеза показује другачију слику разлика по врстама прихода. Приходи од ПДВ-а су у том случају ревидирани за свега +0,8 мил КМ а приходи од путарине за +50,8 мил КМ. Приходи од акциза на дуван су ревидирани наниже због лошијих трендова у потрошњи у трећем кварталу у односу на очекивања. Након корекције произилази и да су укупни приходи од акциза ревидирани навише (+11,7 мил КМ)¹⁵.

Може се закључити да је основни разлог ревизије пројекција навише за 2018. годину то што, према подацима из првог полугодишта 2018., није дошло до очекиваног пада потрошње деривата у БиХ у 2018. години. Претпоставка о паду потрошње деривата била је кориштена у априлу 2018. за израду пројекција акциза на нафту и путарина због раста фискалног оптерећења на деривате нафте и раста цијена нафте на свјетском тржишту.

Графикон 18

¹⁴ Приликом израде пројекција из априла, доступан је био прелиминарни извјештај за март који иначе не садржи информације о пребијањима обавеза (информације доступне у коначним извјештајима).

¹⁵ Бруто приходи од акциза на нафту ревидирани су за +19,2 мил КМ, а акцизе на дуван за -6,2 мил КМ. Разлика (до +11,7 мил КМ) се односи на остале приходе од акциза и поврате акциза.

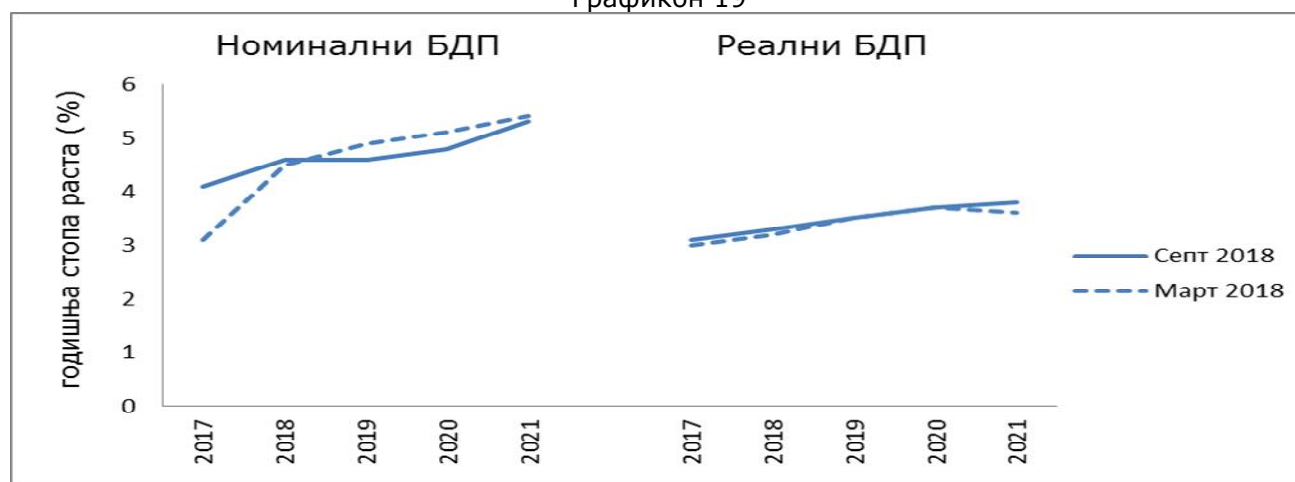
4.2. Пројекције за период 2019-2021

Пројекције за 2019., 2020., и 2021. годину ревидиране су навише за +39,3 мил КМ, +24,2 мил КМ и +16,5 мил КМ респективно. Ревизија по врстама прихода доступна је у Табели 2. Обзиром да није било значајнијих измјена процјена раста макроекономских показатеља за овај период од стране ДЕП-а (видјети пројекције реалног БДП, реалне потрошње и увоза у Графиконима 19, 20 и 21), може се закључити да је ревизија пројекција индиректних пореза у овом периоду извршена највећим дијелом због ревизије основице односно прихода у 2018. Једино у случају прихода од ПДВ-а није дошло до ревизије сразмјерно промјени основице у 2018, због значајније корекције наниже процјена кретања приватне потрошње од стране ДЕП-а (Графикон 21).

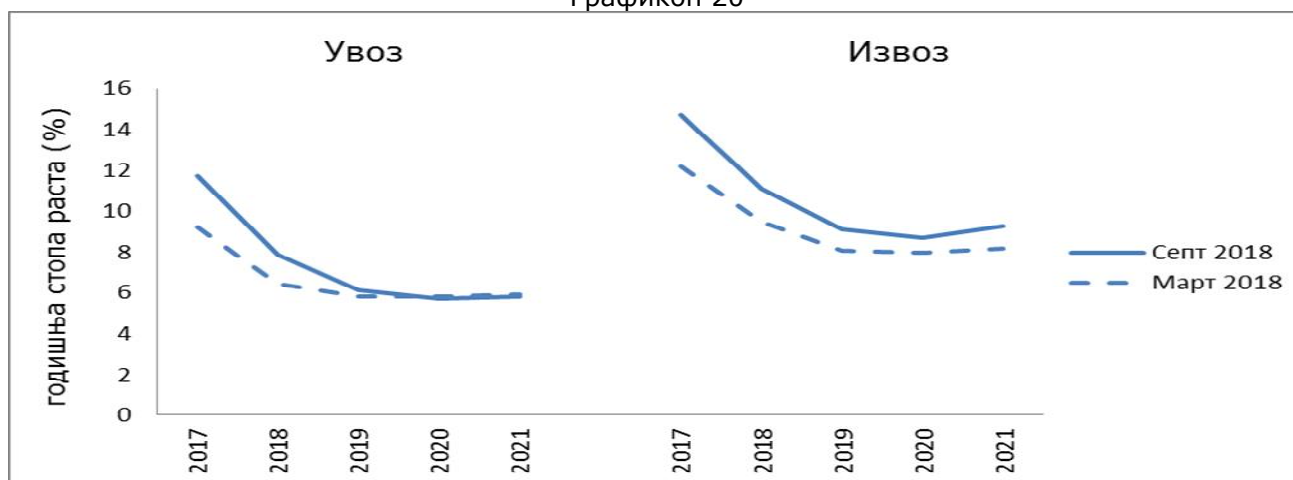
Табела 2: Разлика пројекција из октобра и априла 2018. г.

Врста прихода (нето)	2018	2019	2020	2021
ПДВ	30,8	11,6	2,6	-1,0
Акцизе	-13,7	-17,4	-22,6	-26,4
Царине	-1,2	-0,4	-0,7	-1,1
Путарина	46,3	45,5	44,9	45,0
Остало	0	0	0	0
УКУПНО	62,2	39,3	24,2	16,5

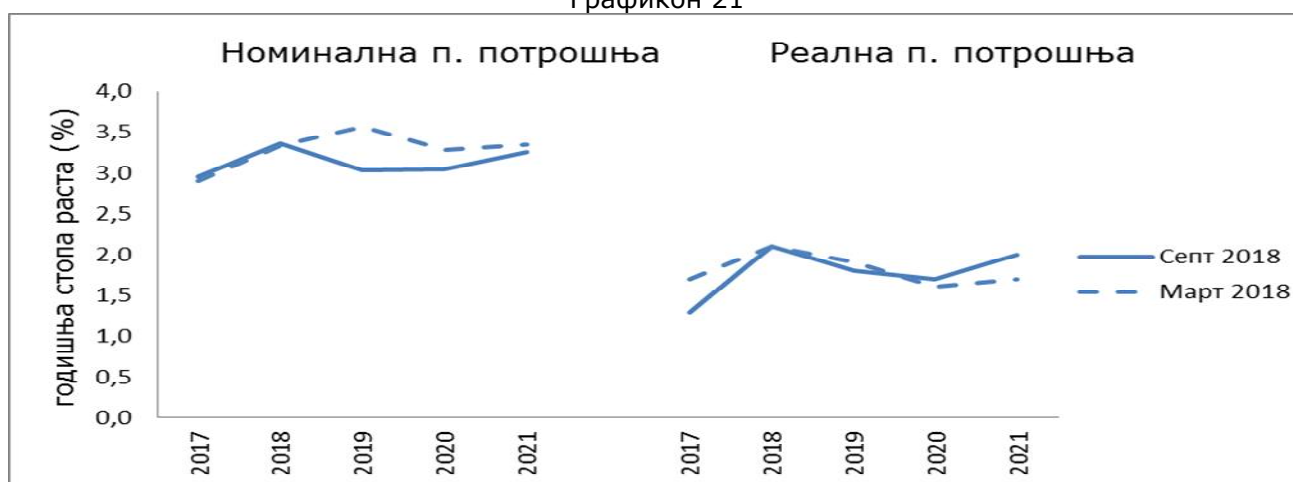
Графикон 19

Графикон 20

Графикон 21

Као што је напоменуто у дијелу 3.2. пројектовани износи пребијања обавеза за акцизе и путарину и потраживања по основу ПДВ-а у периоду 2019-2021 сразмјерни су пројектованим износима 2018. године. Када би се извршила корекција пројекција по овом основу, дошло би се до закључка да су приходи од ПДВ-а у периоду 2019-2021 кориговани наниже, а приходи од акциза на нафту и путарину навише.

Закључујемо да су у периоду 2019-2021 основни разлози ревизије пројекција прихода од индиректних пореза из априла 2018. године сљедећи:

1. ревизија основице прихода од акциза на нафту и путарину у 2018. години због кретања потрошње деривата у 2018. години мимо очекивања у априлу;
2. смањење пројектоване стопе раста приватне потрошње у периоду 2019-2021 који се негативно одражава на пројекције ПДВ-а.

V РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКЦИЈЕ

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2018-2021 је подложно сљедећим ризицима:

- Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Свако одступање ових параметара од пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- Слабији економски опоравак главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље ЦЕФТА) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у цјелини;
- Јачање црног тржишта дуванских прерађевина, узроковано бржим растом пореског оптерећења цигарета у БиХ у односу на земље у окружењу, може угрозити извршење пројекција прихода од акциза на цигарете;
- Слабљење регионалне пореске конкурентности због погоршања политике индиректних пореза у БиХ у смислу раста специфичне акцизе на дуванске прерађевине довешће до смањења екстерне потражње (пограничне, транзитне, туристичке);
- Масован одлив становништва може проузрочити смањење опорезиве потрошње коју су незапослених грађани који напуштају БиХ финансирани доходима из сиве економије или из дознака из иностранства, као и потрошње радно-активних особа које напуштају БиХ, чији ће се доходак због сељења породица већином трошити изван БиХ;
- Појава екстерних шокова, у виду раста цијена нафте и деривата на свјетском тржишту изван садашњих очекивања, погодиће тржиште деривата у БиХ и негативно ће се одразити на потрошњу деривата, а тиме и на извршење пројекција прихода од акциза на деривате и путарине из цијене нафтних деривата.